

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság dr. Szabó S. Tamás ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Sós Tamás ügyvéd által képviselt I. r., dr. Miksné dr. Szökrényes Erzsébet ügyvéd által képviselt II. r. alperes ellen eredeti állapot helyreállítása iránt a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság G.20.272/2006. szám alatt indult és másodfokon a Győri Ítéltábla Gf.II.20.047/2007/4. számú ítéletével befejezett perében az említett jogerős ítélet ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán 2007. november 13. napján tartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Győri Ítéltábla Gf.II.20.047/2007/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az I. r. alperesnek 15 nap alatt 18.000 (Tizennyolcezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

Megállapítja, hogy a felperes a lerótt 60.000 (Hatvanezer) forint felülvizsgálati eljárási illetékből 24.000 (Huszonnégyezer) forintot az illetékes adóhatóságtól visszaigényelhet.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az I. r. alperesnek két tagja volt, az E. Bank Rt. a törzstőke 89,33 %-ának megfelelő üzletrésszel, a II. r. alperes pedig a törzstőke 10,67 %-át kitevő, 341,600.000 Ft összegű üzletrésszel. A II. r. alperes végelszámolója a Céglönlönyben nyilvános pályázati felhívást tett közzé a II. r. alperes üzletrészenek értékesítésére. Az üzletrész irányárát 800.000 Ft-ban, a vételi ajánlatok megtételének határidejét a közzétételtől számított 15 napban határozta meg. A pályázatok bontására 2005. szeptember 7-én került

sor, az erről készült közjegyzői tanúsítvány szerint az üzletrész megvásárlására az M. Kft. 1,000.000 Ft vételár megfizetése mellett, egy másik kft. pedig 800.000 Ft vételár megfizetése mellett tett ajánlatot. A II. r. alperes 2005. szeptember 15-ei levelében az M. Kft.-vel közölte, hogy vételi ajánlatát elfogadta, egyben részére a szerződéstervezetet megküldte és arról is tájékoztatta, hogy az elővásárlási joggal kapcsolatos nyilatkozattétel érdekében a szerződéstervezetet megküldte az I. r. alperesnek is. A szerződéskötés határidejét 2005. október 20-án határozta meg. Az I. r. alperes taggyűlése 2005. október 20-án úgy döntött, hogy él elővásárlási jogával és a szerződéstervezetben megjelölt 1 millió forint összegű vételárért megvásárolja a II. r. alperesnek az I. r. alperes cégben meglévő üzletrészét. Az alperesek között ennek alapján létrejött üzletrész adásvételi szerződésre alapítottnak az I. r. alperes változás-bejegyzési kérelmet nyújtott be a Győr-Moson-Sopron Megyei Bírósághoz mint Cégbírósághoz, mely bíróság hiánypótlási eljárás lefolytatása után 2006. január 26-án meghozott végzésében a tagjegyzék adataiban bekövetkezett változásokat bejegyezte.

A felperes az alperesek közötti üzletrész átruházási szerződés semmisségének "fennállására tekintettel" azt kérte, hogy a bíróság az alpereseket a szerződéskötés előtti állapot helyreállítására kötelezze. Előadása szerint az alperesek közötti üzletrész átruházási szerződés az 1997. évi CXIV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 143.§ (1) bekezdésébe és ennek folytán a Ptk. 200.§ (2) bekezdésébe ütköző szerződés volt, ugyanis az I. r. alperes a vételár megfizetéséhez szükséges törzstőkéen felüli vagyon hiányában nem gyakorolhatta volna elővásárlási jogát. A felperes szerint a Ptk. 234.§ (1) bekezdése szerinti jogi érdekeltsége azért áll fenn, mert meg kívánta és jelenleg is meg kívánja vásárolni az adásvétel tárgyát képező üzletrészt. Igazolta, hogy 2005. szeptember 28-ai keltezéssel 3 millió forint vételár megfizetése mellett tett írásbeli ajánlatot a II. r. alperesnek az I. r. alperesben meglévő üzletrész megvásárlására, mely ajánlattal kapcsolatban a II. r. alperes azt közölte 2005. október 27-én kelt levelével a felperessel, hogy a vételi ajánlat a határidő lejárta után érkezett, és az I. r. alperes más 2005. október 20-án élt elővásárlási jogával.

Az I. r. alperes a kereset elutasítását kérte. Arra is hivatkozott, hogy a Győri Ítéltábla annak megállapítása mellett, hogy a cégbíróság tagváltozást bejegyző végzése jogszabálysértő volt, azt hatályában fenntartotta. Az ítélet indokolása szerint az I. r. alperes a per során bejegyzett könyvvizsgáló által auditált vagyommérleggel igazolta, hogy rendelkezett a saját üzletrész megszerzésének időpontjában olyan mértékű saját tőkével, amely elegendő fedezetet nyújtott a saját üzletrész vételárának megfizetéséhez. A II. r. alperes nem ellenezte a felperes

keresetének helyt adó határozat meghozatalát, mert álláspontja szerint mivel az eredeti állapot helyreállítása esetén a II. r. alperesnek új pályázatot kellene kiírnia, melyen indulhatna a felperes, nem vitatható a felperes keresetőségi jogának fennállása.

Az elsőfokú bíróság 14. sorszámú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Az ítélet indokolása szerint a Pp. 234.§ (1) bekezdése nem biztosít bárki számára feltétlen perindítási jogosultságot. A felperesnek a perindításra jogszabályi felhatalmazása nem volt, jogi érdekeltségének fennállását pedig nem tudta igazolni.

Az első fokú ítélet ellen a felperes és a II. r. alperes is fellebbezést nyújtott be.

A másodfokú bíróság az első fokú ítéletet helybenhagyta. A másodfokú bíróság nem értett egyet a felperesnek azon álláspontjával, hogy a Pp. 3.§ (1) bekezdése és a Ptk. 234.§ (1) bekezdése között fel nem oldható ellentmondás állna fenn. A Pp. 3.§ (1) bekezdése szerint csak a vitában érdekelt félnek van keresetindítási joga, és a Ptk. 234.§ (1) bekezdése szerint sem hivatkozhat akárki a semmis szerződés érvénytelenségére. A semmis szerződésekkel kapcsolatos keresetőségi jog a közvetlenül érdekelt szerződést kötő felek mellett megilleti a jogszabály által erre külön feljogosított személyeket, továbbá azokat a személyeket is, akik a szerződés érvénytelenségének megállapítása esetén jogot szerezhetnek, polgári jog által elismert előnyökhöz juthatnak, vagy kötelezettség alól mentesülhetnek. A bírói gyakorlat ily módon vonta meg azokat a határvonalakat, amelyeken belül elismerhető a semmisség megállapítására irányuló keresetindítási jogosultság. Az elkésett, és emiatt a pályázat kiírója által visszautasított pályázatot benyújtó felperesnek olyan távoli és semmiképpen nem közvetlen a jogi érdekeltsége az alperesek közötti üzletrész adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapításával kapcsolatban, amely a keresetindítási jogosultságot nem alapozza meg. A szerződéskötés előtti helyzet helyreállításával a felperes nem szerezhetne az üzletrész megvásárlására vonatkozó jogot, mert feléledne a Gt. 134.§ (2) bekezdésében írt személyek elővásárlási jogosultsága, illetve amennyiben azok elővásárlási jogukkal nem élnének, az M. Rt. mint a kiírt pályázat nyertese vásárolhatná meg az üzletrészt. Köti ugyanis a pályázat kiíróját a pályázat eredménye még akkor is, ha az 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 71.§-a alapján nem volt köteles az üzletrész nyilvános pályázat útján történő értékesítésére.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett elsődlegesen a keresetének helyt adó új határozat meghozatalát, másodlagosan a per újabb tárgyalásának

elrendelését kérte. Felülvizsgálati kérelmét az alábbiakkal indokolta:

A változásbejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt jelen per I. r. alperese ellen indult perben az eljáró bíróságok csupán formai szempontból vizsgálták, hogy az I. r. alperes a változások bejegyzéséhez szükséges iratokat benyújtotta-e. Az iratok tartalmi vizsgálatát azonban jelen perben kellett volna elvégezni, ezért a Győri Ítéltábla fentebb hivatkozott ítéletében írtak ellenére szükség lett volna arra, hogy a bíróság a felperes bizonyítási indítványának helyt adva igazságügyi szakértőt rendeljen ki az I. r. alperes mérlegadatai valóságtartalmának vizsgálatára.

A felperes jogi érdekeltsége a szerződés semmisségének megállapításával kapcsolatban fennáll, mert érvényes, és legmagasabb összegű vételi ajánlatával meg kívánta és meg kívánja szerezni a perbeli üzletrészt. Az eljáró bíróságok túlzott szűkítő értelmezése "contra lege" jellegű. A Ptk. 234.§ (1) bekezdésében írtak kiüresítését jelentené, ha nem lenne olyan alanyi kör, amely az alperesek közötti adásvételi szerződés semmisségére sikerrel hivatkozhatna. Elfogadhatatlan a másodfokú ítélet indokolásának az a megállapítása, hogy a bírói gyakorlat már megvonta azokat a határvonalakat, amelyeken belül a keresetindítási jogosultság elismerhető, ugyanis bár születtek eseti döntések arról, hogy mely esetekben nem tekinthető a jogi érdekeltség fennállónak, olyan elvi állásfoglalás meghozatalára még nem került sor, amely állást foglalt volna abban, hogy mely tényezők, körülmények fennállása esetén állapítható meg, hogy a keresetet benyújtó személy jogi érdekeltsége fennáll.

A felperes ugyan pályázaton kívül, de vitathatatlanul érvényes vételi ajánlatot tett a legmagasabb összegben, ezért a felperessel kellett volna megkötni az üzletrész adásvételi szerződést. Igazságügyi könyvszakértő kirendelése útján kellett volna a perben tisztázni, hogy az I. r. alperes rendelkezett-e a vételár kifizetéséhez szükséges törzstőkén felüli vagyonnal. A jogerős ítélet megalapozatlan, a jogszabály helytelen értelmezésén alapul. A jogszabály téves szűkítő értelmezése miatt vizsgálta a felperes perindítási jogosultságát ahelyett, hogy a semmis ügylet érvénytelenségének jogkövetkezményét alkalmazta volna.

Az I. r. alperes a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte, a II. r. alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem minősül jogszabálysértőnek.

Tény, hogy a perbeli üzletrész átruházási szerződésre alapítottan az I. r. alperes a cégjegyzékét vezető Győr-Moson-Sopron Megyei Bírósághoz mint Cégbírósághoz változás-bejegyzési kérelmet nyújtott be, a cégbíróság pedig 2006. január 26-án kelt végzésével a II. r.

alperest törölte a cégjegyzékből, és a saját üzletrészét megszerző I. r. alperest pedig tagként nyilvántartásba vette. A hiánypótlást is elrendelő cégbíróság e végzés meghozatala során az 1997. évi CXLV. törvény (Ctv.) 44.§ (1) bekezdésében írtak alapján vizsgálta, hogy a saját üzletrész megszerzése a Gt. 143.§ (1) bekezdésében írtak betartásával került-e sor, azaz rendelkezett-e az I. r. alperes az üzletrész megszerzéséhez szükséges törzstőkén felüli vagyonnal. A tagváltozást bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti perben - melynek megindítására nem bárki, csak az ügyész és az a személy volt jogosult, akire nézve a végzés rendelkezést tartalmazott - a peres bíróságnak állást kellett foglalnia abban a kérdésben, hogy a cégbíróság által vizsgált, a tagváltozás alapjául szolgáló okiratok a tagváltozás alapjául szolgáló okiratok ténylegesen megfeleltek-e a jogszabályok rendelkezéseinek [Ctv. 46.§ (1)-(2) bek]. Téves tehát a felülvizsgálati kérelemnek az az állítása, hogy a cégbejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt indított perben a bejegyzés alapjául szolgáló okiratok tekintetében csak formai vizsgálatra kerülhetett sor és csak az üzletrész átruházási szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti jelen perben tisztázható, hogy ténylegesen rendelkezett-e az I. r. alperes az üzletrész vásárlásához szükséges fedezettel.

Az adott esetben ugyan a Győr-Moson-Sopron Megyei Főügyészség és a felperes is indított külön-külön keresetet az I. r. alperes ellen a tagváltozást bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt, azonban egyik perben sem helyezte hatályon kívül a bíróság a perbeli változást bejegyző végzést, így a közhiteles cégnyilvántartás továbbra is azt tartalmazta, hogy a perbeli üzletrész átruházási szerződés alapján a II. r. alperes tagsági jogviszonya megszűnt az I. r. alperes cégben, az I. r. alperes pedig saját üzletrészhez jutott. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint az üzletrész átruházási szerződés előtti állapot, illetve a tagváltozás bejegyzése előtti állapot helyreállítását a felperes, - amely egyébként a változásbejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránti kereset előterjesztésére sem volt jogosult - mint a szerződő felek körén kívül álló harmadik személy még a szerződés semmissége esetén sem kérhetné, nem kerülhet sor arra, hogy keresete alapján a bíróság az alpereseket az eredeti állapot helyreállítására kötelezze. Annak elbírálásánál pedig a felperes mint harmadik személy kérheti-e az alperesek közötti üzletrész átruházás semmisségének megállapítását, a Pp. 3.§ (1) bekezdésében és a Ptk. 234.§ (1) bekezdésében írtakat kell irányadónak tekinteni. E jogszabályokat helyesen értelmezték, helyesen alkalmazták az eljáró bíróságok.

A Pp. 3.§ (1) bekezdése szerint a keresetet "rendszerint" a vitában érdekelt fél terjesztheti elő, a Ptk. 234.§ (1) bekezdése pedig kimondja, hogy ha törvény kivételt nem tesz, akkor semmis szerződés érvénytelenségére bárki határidő nélkül hivatkozhat. E két jogszabály összevetéséből az következik, hogy a keresetindításra jogszabály is felhatalmazást adhat valamely személy számára, ilyen

jogszabályi felhatalmazás hiányában pedig a keresetet benyújtó személynek minden esetben érdekeltnek kell lenni a jogvitában akkor is, ha a kereset valamely szerződés érvénytelenségének megállapítására irányul. Azt a felperes sem vitatta, hogy a Ptk. 234.§ (1) bekezdésében a jogalkotó nem korlátozás nélküli, általános perindítási jogosultságot kívánt biztosítani, hanem megkívánta a keresetet benyújtó személy jogi érdekelttségének a fennállását is. Nyilvánvalóan ezért hangsúlyozta a felperes már keresetében is azt, hogy ő maga azért minősül jogilag is érdekelt félnek, mert meg kívánta és jelenleg is meg kívánja vásárolni azt az üzletrészt, amelyet a II. r. alperes az I. r. alperes részére értékesített. A kialakult bírói gyakorlat a Ptk. 234.§ (1) bekezdését valóban szűkítően értelmezi. A Legfelsőbb Bíróság már több eseti döntésében kimondta, hogy bár fokozott társadalmi érdek fűződik valamely szerződés semmisségének megállapításához, ezt a fokozott érdekvédelmet hathatósan szolgálja az ügyész általános perindítási jogosultsága, valamint az is, hogy a bíróságok hivatalból is észlelhetik valamely szerződés semmisségét. Az azonban már nem szolgálja társadalmi érdeket, sőt sértené az ügyleti biztonságot, és a személyhez fűződő jogokat is, ha a Ptk. 234.§-ának (1) bekezdését úgy kellene értelmezni, hogy akárki kérheti - ezzel adott esetben zaklatásnak kitéve az ügyletkötő feleket - a más személyek között létrejött szerződés semmisségének megállapítását. A kialakult bírói gyakorlat szerint az ilyen perindításhoz meg kell kívánni az anyagi jogszabályokon alapuló közvetlen jogi érdekelttség fennállását. Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság, hogy ilyen közvetlen jogi érdekelttség állhat fenn olyan személy esetében, aki a szerződés érvénytelenségének megállapítása esetén jogot szerez, előnyökhöz jut, vagy kötelezettség alól mentesül.

Nem vitatható, hogy a felperes abban volt érdekelt, hogy a II. r. alperes vele kössön üzletrész átruházási szerződést, és a szerződéskötés elmaradása anyagilag és morálisan is érintette. E körülmények azonban nem alapozták meg perindítási jogosultságát. A felperest nem illették meg az anyagi jogszabályok alapján olyan jogok, melyek alapján közvetlen jogi érdekelttségének fennállására hivatkozhatna. Ezzel kapcsolatban egyetért a Legfelsőbb Bíróság az eljáró bíróságok azon okfejtésével, hogy önmagában az alperesek közötti szerződés érvénytelenségének megállapításából sem következne az, hogy a II. r. alperes a felperesnek lenne köteles értékesíteni üzletrészt, mert a szerződéskötésre a más elővásárlásra jogosultak mellett a pályázat nyertese is jogot formálhatna. Ugyan elvileg nem zárható ki, hogy egy ilyen helyzetben bármely okból nem kerülne sor szerződéskötésre sem elővásárlásra jogosult személlyel, sem a pályázat eredeti nyertesével, és felmerülhetne a felperessel való szerződéskötés, de ilyen bizonytalan jövőbeni események nem alapozzák meg a felperes keresetindítási jogosultságát.

A semmisség megállapítása iránti perekben minden esetben az adott tényállás és a vonatkozó jogszabályok összevetése alapján lehet állást foglalni a perindítási jogosultság fennállása kérdésében. A perbeli esetben az eljáró bíróságok ítélete megfelelt a jogszabályoknak, ezért a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A felperes eredménytelen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, így a Pp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése szerint köteles a felmerült felülvizsgálati költségek viselésére. Az I. r. alperes ügyvédi munkájában felmerült perköltségét a Legfelsőbb Bíróság - ÁFA-val növelt összegben - a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (5) bekezdése alapján, a lerótt illeték részbeni visszatérítésére való jogosultságot pedig az 1990. évi XCIII. törvény 80.§ (1) bekezdés j/ pontja alapján állapította meg.

Budapest, 2007. november 13.

**Salamonné Dr. Solymosi Ibolya s. k. a tanács elnöke,
Dr. Lőrincz Györgyné s. k. előadó-bíró,
Gyöngyösiné Dr. Gyügyei Klára s. k. bíró**

A kiadmány hitelül:

(Hajdu Mihályné)
bíróági írnok